

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕКОНОМНОГО СПОЖИВАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Кузьменко Н. В.

вихователька закладу дошкільної освіти № 8 м. Вараш

Пагура Т. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

На сучасному етапі розвитку суспільства стало зрозумілим, що таке бездумне використання природних ресурсів, яке відбувається зараз, призведе до загрози нашому майбутньому. Людство не може продовжувати надалі експлуатувати наш природний скарб у таких обсягах як це відбувається в даний час. Адже це призведе до спустошення нашої планети, фактично до втрати комфортного проживання в нашій домівці під назвою «Земля».

Важливою потребою сьогодення стає формування такого способу життя, який дозволить залишити після себе сприятливі умови для проживання наступних поколінь. «Науково-технічний прогрес, нові технології самі по собі не здатні подолати загрози, що постали перед людством. Потрібна нова філософія, нова політика, нові моральні орієнтири - зобов'язання кожної людини і людства в цілому» [3, с. 7].

Як зазначає О. Висоцька, на початку ХХІ століття головним стратегічним завданням всієї світової спільноти є забезпечення стабільного та ефективного існування сучасної цивілізації на засадах цілісності природного оточення, економічної життєздатності та соціальної справедливості для нинішніх і майбутніх поколінь. Вирішення цих питань стало можливим із впровадженням у зміст соціальної та освітньої політики стратегії сталого розвитку [1, с. 5].

За участю вчених уже розроблена Концепція сталого розвитку України, що схвалена Верховною Радою України. Провідна роль у розвитку позитивного ставлення до довкілля прописується в освітній програмі Закону України «Про дошкільну освіту», та у Базовому компоненті дошкільної освіти.

У дослідженнях О. Білан, Г. Беленької, Н. Горопахи, В. Зєбзеєвої, З. Плохій, Н. Яришевої, Н. Лисенко, В. Маршицької, Н. Рижової, Г. Тарасенко та багатьох ін. уточнено завдання екологічного виховання дошкільників, сформовано зміст та форми роботи з дітьми.

Н. Гавриш, О. Саприкіна, О. Пометун, О. Веретеннікова, О. Соцька та ін. вважають, що розпочинати формувати навички економного споживання природних ресурсів слід ще з дошкільного віку.

Для забезпечення сталого розвитку вирішальне значення сьогодні надається сучасній освіті, яка виконує роль випереджаючого чинника реалізації необхідних суспільних змін. Йдеться про вчасну підготовку людей до нових умов існування, надання їм можливості отримати такі знання й уміння, які дозволили б не тільки успішно адаптуватися у новому соціальному та інформаційному середовищі, але й активно впливати на нього в інтересах збереження й подальшого гармонійного розвитку людського суспільства. Усвідомлення необхідності перебудови навчального процесу в освіті, стало головними причинами виникнення освіти в інтересах сталого розвитку. Домінуючим інструментом для стабільного життя на Землі має стати екологічна освіта від наймолодшого віку. Вона повинна стати для сучасного дошкільника, на стільки ж обов'язковою, як навчання читання і письма.

Освіта для сталого розвитку – це актуальний інноваційний напрям розвитку освіти в Україні та світі. Змістовими особливостями освіти сталого розвитку є інтеграція в ній трьох аспектів: екологічного, соціального та економічного, оскільки власне ідея сталого розвитку концентрує увагу відповідно на цих трьох сферах. Екологічний аспект полягає у формуванні необхідного рівня екологічної компетентності громадян: засвоєння системи екологічних знань та формування умінь і навичок екологічної діяльності, що є тісно пов'язаною з екологічною свідомістю, екологічним мисленням та екологічними цінностями. Соціальний аспект відображає умови існування людей у суспільстві, їхній спосіб життя та діяльність і розкриває широку проблематику правової освіти, валеологічної освіти, громадянської освіти, освіти з питань безпеки, гендерної рівності, полікультурності тощо. Економічний аспект ОСР пов'язаний з розкриттям питань щодо сталих суспільно-виробничих відносин та сталого господарського життя, у тому числі й індивідуальної господарської діяльності [5, с. 116].

На основі переконань, у важливості розпочинати навчання гармонійного співіснування природи з людиною саме з дошкільного віку, О. Пометун і Н. Гавриш, розробили парціальну програму «Дошкільнятам - освіта для сталого розвитку», яка формує у дітей екологічні, економічні і соціальні навички. Авторки програми зазначають, що освіта для сталого розвитку набуває особливої ваги в перші роки життя дитини, коли формуються її основні звички й моделі соціальної поведінки [2, с. 2]. Як зазначає Н. Гавриш «автори Державного стандарту вперше наголосили на необхідності впровадження в дитячих садках ідеї освіти для сталого розвитку. І якщо раніше цей освітній аспект був експериментальним, то тепер його містить інваріантна складова в структурі напрямку «Дитина в природному довкіллі». Тож і реалізувати його потрібно на новому рівні» [4].

Відповідно до рекомендацій О. Пометун і Н. Гавриш у ЗДО №8 м. Вараш Рівненської області дії задані певною темою тематичного дня, закріплюються упродовж трьох наступних тижнів у дітей молодшого і середнього дошкільного віку й упродовж двох тижнів у дітей старшого дошкільного віку. Навчання не обмежується одним заняттям, а відпрацьовується і закріплюється під час різних режимних моментів, у різних формах їх творчої взаємодії. Відповідно до теми

вихователі підбирають дидактичні, рухливі, сюжетно-рольові ігри, досліди що проводяться упродовж наступних тижнів. Започатковуються і проводяться певні ритуали, що регулярно повторюються для формування навичок орієнтованих на сталий розвиток. Упродовж тижнів, відведених на закріплення теми, вихователі читають різноманітні повчальні авторські казки чи оповідання про природу. На занятті вихователі створюють проблемну ситуацію під час обговорення наочних матеріалів, що активізує розумову діяльність дітей, зацікавлює, привертає увагу до заданої проблеми. Заохочується бажання дотримуватися і вдома певних правил, залучаються до діяльності також і батьки. Постійно здійснюється нагадування, вивчених правил поведінки, пояснюється чому саме так потрібно робити.

Згідно рекомендацій авторок курсу, вихователі проводять дні без іграшок, коли дітям пропонується попрацювати з викидним і природним матеріалом. Діти фантазують у що можна пограти з такими предметами, роблять різноманітні поробки з цими предметами. Таким чином ми даємо дітям зрозуміти, що не обов'язково купувати іграшки у магазині, а можна їх зробити власними руками і тим самим привчаємо їх до ощадливості. Долучаючи батьків, в ЗДО організовується збір макулатури, пластику, кришечок від пластикових пляшок. Так відбувається формування у дітей дошкільного віку навичок орієнтованих на сталий розвиток.

Отже, у дітей дошкільного віку можуть бути сформовані ціннісні основи ставлення до навколишнього середовища. Якщо з дитинства вчити економному споживанню природних ресурсів, то така поведінка міцно закріпиться у людини і стане способом її життя. Поступове усвідомлення дитиною моральних правил поведінки у довкіллі, розуміння значення своїх дій для інших, активізують її прагнення з власної ініціативи дбати про навколишнє середовище. Саме так починає формуватися екологічна свідомість, що пов'язана з процесами взаємодії людини з об'єктами природи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Висоцька О. Є. Освіта для сталого розвитку: науково-методичний посібник. Дніпропетровськ : Роял Принт, 2011. 200 с.
2. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку: парціальна програма для системи дошкільної освіти. К., 2019. 23 с.
3. Гавриш Н. В., Саприкіна О. В., Пометун О. І. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку : навч.-мет. посіб. / за заг. ред. О. І. Пометун. Дніпропетровськ : Ліра. 2014. 120 с.
4. Гавриш Н. В. Освіта для сталого розвитку : переходимо на новий рівень. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. Київ: МЦФЕР-Україна. 2021. № 7 С. 10-14
5. Коренева І. М. Феномен «освіта для сталого розвитку»: сутність та сучасні особливості концепту. *Український педагогічний журнал* . 2018. № 2. С.113-123.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ЗАВДАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Лафета М. А.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу*